

◆ ST. OLAV ◆

Nr. 5—6

Oslo, 10. februar 1945

57. årg.

«St. Olav utkommer en gang ukentlig. Abonnement både for inn- og utland tegnes på alle postkontorer eller direkte, skriftlig i ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2.50 pr. kvartal forskuddsvis betalt, for utlandet tillegg av vedk. lands avisporto. Oppsigelser må være eksp. i hende seinest 14 dager før hvert kvartalskifte. Annonser må være innsendt innen søndag aften, manuskript innen fredag aften. «St. Olav»s telefoner: Redaksjon og ekspedisjon: 23743. Redaktøren privat 47156. — «St. Olav»s ekspedisjon og forlag, Akersveien 5 I, er åpen hver dag kl. 10—3. Onsdag lukket. Utbetalinger kun tirsdag kl. 1—2.

INNHold: «Sett fra himmelen.» — Fra eneboer til munkemisjonær. — Ora pro nobis. — Bønnens Apostolat. — Kjenn din religion. — Til ettertanke. — Fastemandat. — Filantropi og strømpestopping. — Her hjemme.

“SETT FRA HIMMELEN”

Jorden sett fra himmelen, det er likesom himmelen sett fra jorden nattetider, et eneste svart teppe bestrødd med blinkende punkter. Disse punktene, det er sjelene som lever i Gud. De som fatter og som åpner seg for kjærligheten. Kristus er kjærlighetens guddomelige tigger, og de dører som åpner seg for tiggeren er aldri mange.

En sjel her og en der. På jorden ser vi bare disse som tiltrekker seg oppmerksomheten ved sin ytre virksomhet, vi hører bare dem som forstår å gjøre larm omkring seg. Men Guds liv i sjelene er et indre liv, det larmer ikke. Der er en gammel kone som har lært å kjenne ulykken og lever ensom på et fattig kvistrom, her en karmelittsøster, den hellige Therese av Jesusbarnet som ingen riktig kjente da hun levde, — eller en tigger, St. Benedikt Josef Labre som tigget almisser ved kirkedørene. Der er en liten tjenestemann, ikke særlig fremragende i noen retning, han tiltrekker seg slett ikke oppmerksomheten, er punktlig og stillferdig, og når han så dør, finner en hos ham noen notater som stråler av lys. Og denne vesle, tilsølte landsbyhjelperepresten, og den beskjedne ordenssøsteren som holder barnehage i småbyen. Eller indianerpiken i de kanadiske skogene eller Brasils indre som ikke lever for annet enn Frelseren. Og den spedalske på en aller annen bortgjemt øy, den moren som ofrer seg for sine barn, bærer over med sin lunefulle, herskesyke eller lettsindige mann, og finner motet til sitt fredfylte smil i sakramentene, — og sommetider — men ikke så ofte — to gifte som sammen går vegen oppad.

En her og en der. Så mange små lys strødd utover vår sløvhets og halvhets mørke bakgrunn. Men en ser dem slett ikke her fra jorden, det er nødvendig med avstand, de må sees høyt oppe fra, fra himmelen. Verden slik som englene ser den er meget forskjellig fra den verden vi ser. Verdens hele verdi ligger i disse få spredte sjelene. Alt annet

er bare til for å tjene som bakgrunn, den svarte grunn som får dem til å skinne desto mer.

Statsmennene, dikterne, generalene og verdensmestrene i sykling og boksing, alle disse som en kaller «stjerner» på jorden, de store musikerne, pengemennene, talerne, maktens menn, de som setter masser i bevegelse, de som fører an i bibliotekene og i teatrene, alle disse som tror seg å lede verden, de er den svarte bakgrunnen, de er natten.

Eller jorden er som en hage der enkelte praktfulle blomster løfter sine duftende kroner mot Gud, en her og en der, resten tjener dem bare som den gjødslede jordbunn.

Og som så resten likevel frelses, så er det fordi disse sjelene er der, forent med Kristus, for å leske verden uten opphør med deres kjærlighet. Disse sjelene er det som rettferdiggjør verden. Fra himmelen må en ikke kunne se annet enn dem, disse sjeler hvor en bare oppdager Kristus, fordi det som stråler i dem, det er Ham. Det er disse sjelene som tillater Ham å gå inn til dem, ta bolig hos dem, å bære sin ild, sitt lys inn i husets aller innerste kroker. En slik sjel skinner som et ensomt hus langt ute på landet hvor det våkes en stummende mørk natt.

En finner dem overalt, men ingen steder er det mange av dem. Der er somme hvis oppofrende apostolat tvinger en til å oppdage dem, eller som innehar høye og iøynefallende stillinger i verden, og der er mange fler som ingen beskjeftiger seg med og som ingen kjenner. Noen ganger gjør den gode Gud et plutselig inngrep og påtvinger oss dem, som St. Therese av Jesusbarnet og St. Benedikt Josef Labre, men det er sikkert at Han for det meste nøyer seg med å kjenne dem selv, og ved dem frelser alle de ulykkelige som tror seg å være noe og som ikke vet at alt hva de måtte ha av godt

Fra eneboer til munkemisjonær.

II.

Pachomius — Basilius — Augustin.

Av Borghild Gundersen.

Munkevesenet hadde to hovedtyper. Noen levde som eneboere (eremitter), andre sluttet seg sammen til et organisert fellesliv i klostre (koinobitter). Begge former for munkevesen har Egypten som sitt heimland. Den siste er stiftet av Pachomius.

Pachomius ble født i året 292 i Øvre Theben, og fikk en hedensk oppdragelse. Som ung mann kom han i kontakt med de kristne. Deres hjelpsomhet og nestekjærighet gjorde så sterkt inntrykk på ham at han snart gikk over til kristendommen. Med det samme han var blitt døpt, bestemte han seg for å bli munk. Han begynte som asket i et forlatt Serapistempel, der han dyrket en hage, som skaffet ham det han trengte til livets opphold. Dernest drog han ut i ørkenen, hvor han ble disippel hos en gammel eremitt ved navn Palamon. Men etter noen år forlot han Palamon. Han drog lenger ut i ensomheten for å be og kom til landsbyen Tabennesi nær ved Nilens bredd. Her skal han ha fått en åpenbaring med befaling om å bli i Tabennesi for å grunnlegge et kloster. Det varte ikke lenge før han fikk disipler, i året 318 opprettet han det første koinobittiske kloster. Dette måtte utvides flere ganger, og snart ble det nødvendig å stifte et nytt kloster i byen Pebau. Ved Pachomius' død var det 8—9 mannsklostre og 2 kvinneklostre.

Alt fra begynnelsen gav Pachomius sine klostre en organisasjon, selv om denne nok var svak etter nutidens begreper om klosterliv. Munkevesenet ble nemlig mere betraktet som en livsform enn tilslutning til et organisert samfunn. Enhver som forlot sin familie og «verden», var en munk.

Av de 3 evangeliske råd var cølibatet det viktigste. Hustru og barn var en del av den verden munken hadde forlatt. Fattigdom og lydighet kom i annen rekke. Men betydningen av disse to dyder øket etter hvert som de lot seg realisere. Grunnleggelsen av klostre gav lydigheten en større plass enn tidligere. Eremittenes liv hadde vært preget av individualisme, men Pachomius innførte fra første stund en streng disiplin i sine klostre. Han samlet munkene i grupper med underkastelse under en leder. Fattigdomsløftet ble også lettere å gjennom-

og verdifullt skylder de bønner til en av disse fattige eller små som de ser ned på, en av disse som sett fra himlen utgjør verden. Er jeg en av dem som blir sett fra himmelen, eller bare en av dem en ser fra jorden?

(Etter Jacques Leclercq: «Au Fil de L'Année Liturgique», Bruxelles 1934 ved G.W.R.-M.).

føre ved opprettelsen av klostre. Den som ønsket å bli opptatt i Pachomius' klostre, måtte gi fra seg sin eiendom, og i klostret var all ting felleseie. Imidlertid krevde ikke Pachomius formelle løfter ved opptagelsen, det var forholdsvis lett både å komme inn og ut av hans klostre.

Et pachomiansk kloster bestod av kirke og 30—40 andre hus, som var omgitt av en mur. I hvert hus bodde det ca. 40 munkere. Hele klostret ble ledet av en abbed. De enkelte hus hadde hver sin prior. Munkene var fordelt rundt i husene etter det håndverk de øvde, der var et hus for tømmermenn, ett for bakere, ett for jorddyrkere osv. Hver lørdag og søndag samlet alle munkene seg i kirken til messe. De andre dager bad de offisielt og holdt åndelige øvelser i hver sitt hus.

Opprinnelig hadde bønn, kontemplasjon og askese så å si vært munkenes eneste beskjeftigelse. De hadde bare drevet litt håndverk for å skaffe seg underhold. De pachomianske munkere skiller seg fra Antonius' tilhengere på dette punkt, for Pachomius organiserte arbeidet i sine klostre fra første stund. Han gikk endog så vidt at han gjorde manuelt arbeid til en vesentlig del av munkelivet. Det er senere blitt et prinsipp hos alle munkere unntatt tiggermunkene at de selv skal sørge for legemets behov. I et pachomiansk kloster hadde allslags praktisk arbeid en så framtrepende plass at munkene nærmest dannet et lite industrisamfunn. De drev kjøp og salg, og hadde skip som seilte på Nilen. Men de var strengt atskilt fra utenverdenen, og hadde ingen virksomhet utenfor klostret.

Pachomius er den første som har utarbeidet en munkeregulering og skrevet den ned. Det var visstnok ikke et fullt ferdig system, men slik at det kunde bygges videre på det. To kodifiserte regler blir tilskrevet ham, men de er ikke autentiske. Likevel er de tilstrekkelige kilder til å vise oss etter hvilke prinsipper Pachomius ledet sine klostre. Han befalte ensartet klededrakt, lydighet mot en overordnet, felles bønn og måltider til fastsatte tider. Dessuten regulerte han de asketiske øvelser og håndverket. Pachomius forlangte også at munkene skulde studere den hellige skrift, og hvis de ikke kunde lese, måtte de lære det.

Pachomius viste seg som en god psykolog ved gjennomføringen av sine munkeregler. Hans munkere var bare vant til eremittliv. No gjaldt det å oppdra dem til fellesliv. For ikke å avskrekke dem, var han overbærende i begynnelsen. Han lot dem vie all sin tid til åndelige øvelser, og tok selv på seg alt det brysomme arbeid som et fellesliv krever. I de pachomianske klostre hersket stor frihet når det gjaldt munkenes individuelle

smak. De bestemte selv sine måltider og graden av den faste de vilde gjennomføre. Det var 2 måltider om dagen unntatt onsdag og fredag. Noen munkers spiste bare et stykke brød ved ett av måltidene, noen kom ikke til fellesmåltid i det hele, men fikk brød, salt og vann inn i sin celle.

Den fundamentale idé i Bachomius' munkeregulering var å fastsette en rimelig aksese som kunde være forpliktende for alle, og så la det stå åpent for enhver å gå ut over det fastsatte minimum. De munkers som hadde mere styrke og iver enn sine brødre, ble oppmuntret til å påta seg hårdere bosøvelser.

Pachomius' klostervesen ble et vendepunkt i munkevesenets historie. Men felleslivet fortrenget ikke eremitlivet. De 2 munketyper levde side om side i fred og forståelse. Pachomius viste stor ærbødighet for Antonius. Forholdet til geistligheten ble også godt, særlig etter at kirkefaderen Athanasius hadde besøkt Pachomius i hans kloster.

De koinobittiske klostre vokste fram i Syd-Egypten. Det var særlig i nord eremitene holdt til. Men munkevesenet holdt seg ikke innenfor Egyptens grenser. Det spredte seg snart til Palestina, Syria, Mesopotamia og Lilleasia. På alle disse steder ble det grunnlagt klostre som var delvis koinobittiske, delvis eremitiske. Det fantes allerede munkers både i Pontus og Kappadokia da munkevesenet her fikk sin neste store fornyelse med St. Basilius den store.

Basilius er født av kristne foreldre i Caesarea i året 333. Han reiste til Aleksandria og Aten for å studere. Etter å ha studert vendte han heim til Caesarea. Han kom under innflytelse av sin søster Macrina, som var en betydelig kvinne. Hun hadde grunnlagt et religiøst samfunn på familiegodset i Annesi. Basilius har selv fortalt om hvordan han ble grepet av munkekallet: «Jeg leste evangeliet og så der at et stort middel til å nå fullkommenhet var å selge sine eiendeler, å dele dem med de fattige, å gi opp all bekymring for dette liv, og ikke å tillate sjelen å vende seg mot jordiske ting med noen som helst sympati.» For å lære denne fullkommenhet drog han til klostrene i Egypten, Palestina, Syria og Mesopotamia. Full av begeistring for munkenes strenghet og fromhet vendte han heim til Pontus etter 2 år. I 358 stiftet han et koinobittisk kloster ved elven Iris like overfor Annesi.

Basilius fikk mange tilhengere. Han grunnla flere klostre i Pontus, og klostre av hans type spredte seg i hele Østen. Allerede på Konstantins tid ble det betraktet som en god gjerning å gi penger og andre gaver til bygging av klostre. Bare i Konstantinopel ble det opprettet 15 klostre på Konstantins tid, og i året 518 var der minst 54 klostre. Selv om Orienten røpet en viss forkjærlighet for eremitvesenet og betraktet eneboeren som den mest fullkomne, var likevel Basilius' autoritet jevnbyrdig med Antonius', og felleslivet ble den normale form for munkeliv. På kirkemøtet i Chalcedon i året 451 ble munkevesenet anerkjent som en del av kirkens liv.

Basilius har framsatt sitt munkeideal i en samling skrifter: «Asceticon». De viktigste av disse er 2 regler, en lengre og en kortere. Reglene inneholder svar på

Ora pro nobis.

*Med bittere tårer hviskes
der frem et elsket navn.
Lykkelige døde
som etterlot et savn.*

*Den kolde hvite kiste
er under roser gjemt.
Lykkelige døde
som ikke er blitt glemt.*

*Der går en strøm av bønner
fra jorden til Guds Sønn
Lykkelige døde
som minnes med en bønn.*

N. M.

spørsmål som naturlig reiser seg hos mennesker som alt lever i et miljø med religiøse vaner og tradisjoner. Noen ganger behandler de praktiske spørsmål, men vel så ofte drøfter de emner angående det åndelige liv. Basilius' regler skiller seg fra Pachomius' på flere punkter. De legger mere vekt på allslags arbeid, ja, de gir klostrene en helt ny oppgave, nemlig skolearbeidet. Dessuten krever de mere disiplin og regelmessighet, særlig når det gjelder offisiet. Munkene skal samles til salmesang og bønn 7 ganger i døgnet: midnatt, morgen, før og etter middag, tredje time, niende time og aften.

Munkenes fellesliv fikk mere fasthet under Basilius. Askesen var under priorens kontroll. Han måtte bifalle private botsøvelser. Ingen kunde lenger selv bestemme når han vilde spise middag. Det var felles måltider, felles arbeid og felles bønn. Basilius hadde studert eremitvesenet også, men han gav felleslivet fortrinnet. Særlig mente han at kjærlighetsbudet krever omgang med andre mennesker. Eneboeren har bare seg selv å sørge for, men «kjærligheten søker ikke seg selv». Dessuten kan eneboeren ikke så lett oppdage sine feil fordi han ikke har noen til å irettesette seg. Hvis han lever i ensomhet, blir han heller ikke øvet i ydmyghet og tålmodighet.

Etter hvert antok alle Østens klostre Basilius' regler, og slik er det der fremdeles, der har ikke vært noen forandring. Hele munkevesenet i Øst-Europa og For-Asia har hatt et statisk preg. Tilbøyeligheten til kontemplasjon har alltid vært det mest framtrædende trekk i de byzantinske klostre, men de har også trofast holdt

fast ved det basilianske prinsipp om at klostret skal være et arbeidets sted. Dette arbeid har omfattet håndverk, vitenskap og kunst, særlig nådde den byzantinske malerkunst høyt. Men når det gjelder virksomhet utad, står likevel basilianerne i skyggen av Vestens munk.

Athanasius har brakt munkevesenet til vesterlandene. I året 340 besøkte han Rom sammen med 2 egyptiske munk. Kjennskap til Egyptens munkeliv ble også utbredt ved utgivelsen av en Antoniusbiografi. Italias første munk prøvde å følge nøyaktig sitt egyptiske forbilde, men det var vanskelig på grunn av forskjellig klima osv. Hieronymus og flere andre drog til Egypten og Palestina, fordi de mente at det var bedre å praktisere munkeliv i disse landene.

Vi har få kilder til å studere det tidligste munkeliv i Italia. Der var ingen faste regler hverken for klostrets eller den enkelte munks liv. Hvert hus hadde sine egne skikker og sin egen samling av regler som var avhengig av abbedens valg. Oversettelsen av Pachomius' og Basilus' regler betød et stort framskritt, men enda større betydning fikk de skrifter som går under navnet Augustins regler.

Augustin hadde ikke til hensikt å skrive en bestemt munkeregul og enda mindre å grunnlegge en orden, — Augustin er ingen ordensstifter. Han tilbrakte flere år av sin ungdom i Italia. Der ble han omvendt til kristendommen igjen, og senere døpt. I året 388 vendte han tilbake til sitt fødested Tagaste i Afrika. Ønsket om å føre et fullkomment liv drev ham til å selge alt sitt gods og gi utbyttet til de fattige. Så drog han seg med noen venner tilbake til sin eiendom for å føre et felles liv i fattigdom, bønn og studium av den hellige skrift. Augustin ønsket bare å være munk, ikke prest, men på oppfordring lot han seg ordinere. Senere ble han biskop av Hippo. Da måtte han forlate sitt kloster, men han gjorde bispegården til et slags klostersamfunn. Her levde han med sine prester i fattigdom, de brukte sine penger i fellesskap etter apostlenes og de første kristnes eksempel. Bisperesidensen i Hippo ble etterliknet utover hele Afrika. Flere av Augustins venner og disipler som ble biskoper, fulgte hans eksempel og opprettet klostre i bispegårdene.

Augustin har behandlet munkevesenet i flere skrifter om fattigdomsløfter, munkenes arbeid osv. Men titelen Augustins regel blir gjerne brukt om et brev som han skrev i året 423 til et nonnekloster i Hippo, hvor hans søster hadde vært abedis. Foranledningen til brevet var ønsket om å gjenopprette ro og fred i klostret etter en del uenighet ved utnevnelsen av en ny priorinne. Men Augustin benyttet samtidig leiligheten til å skrive om de dyder og egenskaper som klosterlivet skal framelske. Han omtaler løsrivelse fra verden og de 3 klosterløfter. Han betrakter fattigdom som grunnlaget for religiøst samfunnsliv, men legger like stor vekt på neste-kjærligheten, som består i at man lever i fred og enighet. En priorinne må særlig ha denne dyd, men ikke slik at hun unnlater å straffe skyldige. Priorinnen skal fordele pliktene i klostret mellom søstrene. En skal passe syke, en annen skal ha ansvaret for matforrådet, klærne osv. Nonnene skal selv sy sine klær. Disse består av drakt, belte og slør. Fellesbønnen inntar en vik-

tig plass i det daglige liv. Den foregår i kapellet til fastsatte tider og etter foreskrevne former. Det veksler mellom hymner, salmer og lesning. Augustin gir ingen detaljer på dette punkt. Derfor ble det til at hvert kloster fulgte liturgien i sitt bispedømme. Augustins brev inneholder heller ingen nøyaktige forskrifter for søstrenes private andaktsliv. Her hadde de atskillig personlig frihet. Hvis de ønsket det, kunde de hengi seg til mere kontemplasjon. Når det gjelder spising er reglen streng på enkelte punkter, men ikke så vanskelig å følge at det overstiger evnene. Nonnene skal ikke spise kjøtt, men holde seg til planteføde. Faste og abstinens skal øves i forhold til den fysiske styrke hos hver enkelt. Under måltidet skal det være åndelig lesning.

Tross disse råd og påbud er likevel manglen på bestemt lover og forbud det mest karakteristiske for Augustins som for alle tidligere regler. Isteden behandler han inngående de kristne dyder og det asketiske liv.

Augustin's skrifter har bestemt utviklingen av Vestens munkevesen. De ble lest og studert av Benedikt av Nurcia, som benyttet dem til sin egen regel. Og denne regel er den første virkelige og fullstendige munkeregul, skikket til å disiplinere alt klosterliv og organisere et ordensliv.

Bønnens apostolat.

*Ved lederen av Apostolatet i Oslo Vikariat,
sokneprest Høgh, Fredrikstad.*

Formålet for bønnen i februar:

- I. At den Hellige Ånd må opplyse folkene og alle som styrer dem med klarheten av sitt lys.
- II. At roen på den ene miskunnrike Gud, som tilhengerne av Islam vedkjenner, må føre dem til frelsen i Jesus Kristus.

I.

«Gjør du ditt, så gjør vår Herre sitt,» sier et gammelt ord, og i dette ordet kommer en sunn og god tankegang om Guds forsyn fram. Mennesket skal sette alle evner og krefter inn på å løse vanskene i livet. Gjør vi det, kan vi regne sikkert med Guds hjelp.

I dag er verden kommet så langt at menneskene ikke lenger vet råd. Det er ikke lenger de som råder for utviklingen og forholdene, men forholdene har tatt makten fra dem. Menneskeætten er hjelpeløst tapt dersom Gud ikke griper inn og vender utviklingen i en annen leid enn den no går. Og vegen tilbake går gjennom det samme som ulykken er kommet fra: Forstand og vilje hos mennesket.

Forstand og vilje, både hos folket og framfor alt hos dem som har styret, er det som trenger til å nyskapes, så de kan se klart og gjøre det som er rett. Og bare en kan nyskape dem: Han som gjør alle ting nye, Gud, den Hellige Ånd. Hans lys er frelsen både for den enkelte og for folkene.

Kjenn din religion.

Av A. J. LUTZ. O. P.

A. Klokskap.

Den består deri at vi alltid har vårt evige mål for øye og henordner alle våre handlinger til det. Klokskapens første gjerning er derfor å rådføre oss med oss selv eller med erfarne venner hver gang det gjelder en viktig sak, for at vår handling skal stemme overens med vårt mål. Å handle overilet, tankeløst er et menneske uverdige. Vårt liv skal ikke beherskes av impulser eller luner eller av moten, men av fornuftens og troens lys, ellers kommer vi på avveie. Har vi erkjent hvorledes vi bør handle så må vi fatte den riktige beslutning. Det første er en forstands sak. Det annet er en viljesak. Det er især denne evne til å fatte klare og bestemte beslutninger som røper det kloke menneske. Klokskap er altså det stikk motsatte av det som ofte menes med dette ord. Å være klok er nemlig for en del mennesker det å være i den grad forsiktig og varsom at de rådfører seg i det uendelige og aldri kom-

Visdoms og Forstands Ånd, Råds og Styrkes Ånd, Kunnskaps, Fromhets og Gudsfrukts Ånd er det verden trenger til. Og om dette er det medlemmene av B.A. skal be hver dag i februar måned, be inderlig og varmt både for seg selv, for folkene og for alle som er satt til å styre dem. Og av denne inderlige bønn skal freden vokse fram, for Gud selv har pekt på denne vegen til fred gjennom sin stedfortreder blant oss, vår hellige far, Pius XII. Derfor ber vi hver dag: Jesu høghellige hjerte, at du vil opplyse alle folk og dem som styrer dem med klarheten av den Hellige Ånds lys, om det ber vi deg, bønnhør oss.

II.

En Gud rik på miskunn det er troen som er felles for både tilhengerne av Islam og oss kristne. Kunnskapen om den ene Gud har tilhengere av Islam fått, og den er deres stolthet. Men kunnskapen om Kristus og om Guds herlighet i Kristi åsyn, er de ikke nådd fram til. Derfor kjenner de heller ikke Gud som Faderen i himmelen.

Vår oppgave er å hjelp dem til denne hele og fulle kunnskap om Gud, alt etter vår evne og de høve vi får til det. Og et høve har vi alle: Høvet til å be. En evne har vi alle: Evnen til bønn og forbønn. Dette høve vil vi da også bruke og evnen med, så vi hver dag i februar ber i fellesskap med trosfeller over hele verden:

Jesu høghellige hjerte, at du vil føre tilhengerne av Islam til kunnskap om deg som Frelseren, om det ber vi, bønnhør oss.

mer til en avgjørelse, når det gjelder ting av en viss betydning. For andre er klokskap omtrent det samme som smidighet og list. Atter andre kaller klokskap en overdreven omsorg for det jordiske eller også for det åndelige livs fornødenheter og forsøker likesom å sette sitt eget forsyn istedenfor Guds. Den sanne klokskap unngår alle disse feil. Den forkaster list og underfundighet som Guds barn uverdige. Den kjenner grensene for det menneskelige forsyn. Alt det som ligger utover disse grenser overlater den trygt til vår himmelske Fader, som har omsorg selv for de minste av sine skapninger. (Matt. 6.) Men den holder blikket urokkelig festet på «Guds rike og hans rettferd» og styrer sitt liv mot det evige mål uten nølen og uten forsakthet.

Alle mennesker trenger klokskap, siden alle er kalt til å nå fram til det evige mål. Men særlig fullkommen må denne dyd være hos dem som har å styre et samfunn: en familie f. eks. eller en by, eller en stat, en menighet, eller Guds Kirke. Som privatpersoner trenger de den klokskap som sikter til deres personlige evige frelse. Som ansvarlige for et samfunn trenger de klokskap for å hevde og fremme det felles gode som er særegent for vedkommende samfunn og danner grunnlaget til enhet: åndelig kultur, trygghet og fred når det gjelder et jordisk samfunn; religiøs opplysning, forening med Gud i tro og kjærlighet når det gjelder det kristne samfunnsliv. Det felles gode, ikke private anskuelser og interesser er altså normen og verdimåleren for styre og forvaltning i ethvert samfunn.

B. Rettferd.

1. De enkelte mennesker seg imellom.

Rettferds er din gode vilje til å gi alle eller la alle få beholde det de har krav på.

a. Det første mennesket har krav på er liv og helse. Den rettmessige autoritet i det politiske samfunn har rett til å avlive forbrytere når det almene vel gjør det nødvendig, og i den utstrekning landets lover godkjenner dødsstraffen. Men ethvert privat overgrep på andres liv og lemmer er synd, med mindre det gjelder å avverge urettferdige voldshandlinger.

b. Deretter har mennesket rett til å eie noe av jordens goder. Privateiendommen grunner seg på naturloven. Menneskets åndelige natur setter det i stand til å herske over de lavere skapninger, for å ha nytte av dem, for å bruke dem til sitt livsopphold eller til sitt kulturliv. «Gud velsignet dem og sa til dem: Vær fruktbare og bli mange og oppfyll jorden og legg den under dere og råd over fiskene i havet og over fuglene under himmelen og over hvert

dyr som rører seg på jorden» (1. Mos. 1, 28). Ethvert menneske har derfor lov til å erverve seg en egen heim og alt det en trenger til sin personlighets fulle utvikling. Manikeerne og kommunister i gamle og nyere tider er av en annen mening. All eiendom skal være felles, påstår de. Årsaken til denne påstand er vel den kjensgjening at jordens goder i virkelighet finnes fordelt på en sådan måte at enkelte eier alt i overflod, mens store mengder av andre vantrives i fattigdom, elendighet og åndelig fornedrelse. En slik tilstand er urettferdig. En stor industri, en stor handelsforretning o. l. har ikke etter naturloven det mål å gjøre enkelte til storrike folk på andres bekostning, men å forbedre de alminnelige livskår. De rikes overflod tilhører de fattige, og det ikke bare som almisse, men i rettferdighetens navn. «Jorden hører Herren til og alt det som fyller den» (Salme 23). Men Herrens vilje er å at alle skal oppnå det minimum av økonomisk trygghet som setter dem i stand til å leve et menneskeverdige liv. Nettopp derfor har alle krav på privateiendom. Ellers er flertallet av menneskene i fare for å miste sin personlighet, dvs. sin frihet, sin ansvarsfølelse og sine egne initiativer under statens tyranni.

Av samme grunn har arbeidere rett til en rettferdig lønn, dvs. en lønn som sikrer dem selv og deres familie en rimelig velstand. «Hele sosialøkonomien vil først i det øyeblikk virkelig få en fast form og løse sine oppgaver, når alle og enhver forsynes med de goder, som takket være naturens rikdom og hjelpekilder, produksjonens teknikk og det økonomiske livs sosiale organisasjon, kan stilles til rådighet. Av disse goder skal der være et så stort forråd til stede, som er nødvendig ikke bare for å tilfredsstille livsfornødenhetene og muliggjøre den rette hygge i heimen, men også for å føre menneskene fram til et høyere kulturstade, som jo ikke skader dyden, men tvert imot fremmer den meget, bare saken ordnes etter klokskapens regler» (Pius XI, «Quadragesimo anno»).

c. I rettferdighetens navn skylder vi hverandre sannheten. Løgn og hykleri er synd. Men det kan også hende at rettferdigheten eller kjærligheten forplikter oss til å holde noe hemmelig. Læger, advokater, embetsmenn o. a. og især skriftefedre har streng taushetsplikt; og i det hele tatt vilde samfunnslivet være umulig hvis alle og enhver var nødt til å svare på alle uoverlagte eller påtrengende spørsmål. På hvilken måte kan vi i slike tilfeller holde sannheten skjult? Vi kan bruke unnvikende talemåter. Men ofte vilde nettopp unnvikende talemåter røpe vår hemmelighet; og da blir det ingen utveg enn den såkalte mentalrestriksjon som teologien kaller «late dicta».

Mentalrestriksjon eller indre forbehold består deri at vi i vårt stille sinn legger en annen mening i våre ord enn den selve ordlyden uttrykker. Er omstendighetene slik at et normalt menneske uten vanskelighet kan forode et indre forbehold og grunnen til det, så kalles det mentalrestriksjon «late dicta», dvs. i ordets videre betydning. En soldat f. eks. blir tatt

til fange i krigen og av en fiendtlig offiser spurt om hvor dette eller dette regiment står. Han svarer: «Jeg vet ikke», idet han tenker: Jeg har ikke lov å forråde mitt land. Kan et fornuftig menneske derimot på ingen måte ane at et indre forbehold foreligger så kalles denne restriksjon «stricte dicta», dvs. i snevrere betydning. Bli f. eks. en som aldri har vært utenfor Norge spurt om han har vært i Filadelfia og han svarer ja, idet han tenker på pinsemenighetens møtested, så er det en mentalrestriksjon «stricte dicta». En sådan restriksjon er ensbetydende med løgn og aldri tillatt. Den første derimot er ikke løgn, for ethvert menneske med sunn fornuft og moralsk sans vet med engang at det ligger en annen mening i ordene. Å bruke slike restriksjoner er ikke bare tillatt, men det kan være en moralsk plikt å bruke dem. Derimot er det alltid synd å legge skjul på sannheten, det være seg ved dobbelttydig tale, unnvikende svar eller mentalrestriksjon «late dicta», når den som spør har rett til å kjenne sannheten, f. eks. en rettmessig dommer. De fleste protestantiske moralteologer forkaser enhver art av mentalrestriksjon, og som regel overfaller de den katolske moral med skjellsord på grunn av dens lære. Da de imidlertid må vise en utveg av situasjoner hvor sannheten for høyere interessers skyld må holdes hemmelig og da de ikke med Luther tør påstå at nødløgn er tillatt, så tilråder de den såkalte «psykologiske løgn», som i motsetning til den «moralske løgn» skal være helt uskyldig. Men ser én nøyere på saken, så er deres «psykologiske løgn» det samme som vår mentalrestriksjon. Forskjellen er bare den at uttrykket er uklart og villedende.

d. Rettferdigheten forbyr også å frata andre deres ære og gode navn, hva enten det skjer ved skjellsord eller ved sladder eller ved baktalelse. Selv en frivillig mistanke er synd, når det ikke foreligger en alvorlig grunn til den.

(Forts.)

TIL ETTERTANKE

Fra «St. Laurentius' Budstikke», Drammen, tillater vi oss sakse følgende:

Været har i det siste oppført seg nesten like lunefullt som et hysterisk kvinnfolk. Fra mange graders kulde fløy kvikksølvet i været til omkring nullpunktet, for like etter, og med like stor fart å fly tilbake til «utgangsstillingen» som det heter så flott i krigskommunikéene. Og følgen var forkjølelse over en lav sko og harking og hosting og nysing som om hele Drammens by var blitt park for gamle generatorbiler. Alminnelige, skikkelige lommeterklær strakk ikke til: jeg selv har i hvert fall forsynt meg med en rull cellulose i en delikat farge og med den presise påskrift: «to hundre fløyelsbløte ansiktsduker».

Det lunefulle vær får en til å tenke på lunefulle mennesker, de er også til å få forkjølelse av! Vi kjenner dem sikkert alle sammen (de fleste av oss har da såpass selverkjennelse!), de folk som skifter mening og

humør like fort og lett som en annen bytter skjorte (nei, dette var forresten en dårlig sammenlikning, i det minste i disse tider). Men De forstår hva jeg mener: himmelhøyt jublende — bedrøvet til døden. Folk som nær sagt faller en om halsen om formiddagen og er grinete og gretne om ettermiddagen.

Den hellige Frans av Sales som var en fremragende psykolog skriver i sin kjente bok «Filotea» om de mennesker som er så behagelige i omgang og så hyggelige mot sine venner, men ufordragelige og krakilske mot sine egne husfeller. På gaten og i selskap ter de seg som engler, men heime raser de som djevler, sier han. Snart synes de å sitte på en våt sky med himmelvendte øyne, med fredens palmegren i hendene (det varer akkurat så lenge alt går etter deres vilje!) — snart flyr de gjennom den heimlige atmosfære som et stormvær og på et usynlig kosteskaft — litt for mye salt i suppen er ofte nok til å fremkalle denne forvandling! Men de glemmer at de først skal forsøke å være gode mennesker, før de skal ta opp konkurransen med englene!

La oss iallfall huske på dette neste gang vi føler tilbøyeligheter i den ene eller den andre retningen!

No begynner jo snart fastetiden, og siden vi jo alle no i krigstiden er fritatt for faste- og abstinensbudet, skal vi med desto mer iver leve i fastetidens ånd, en ånd av bot og selvfornektelse. Vår Frelser Jesus Kristus har gitt oss et eksempel: Han trakk seg tilbake til ørkenen og fastet i firti dager og firti netter (Matt. 4, 2). Den hl. Augustin bemerket ved denne teksten: «Når endog Han fastet som var uten synd, hvor nødvendig er da ikke bot og faste for det syndefulle menneske.» I sin herlige bergpreken, denne grunnlov for det kristne liv, har Frelseren gitt oss bestemmelsene for bønner, almissen og faste, og knyttet en himmelsk lønn til disse øvelser (Matt. 9, 15). I boken om Apostlenes Gjæringer leser vi at de første kristne holdt dette bud (Ap. Gj. 13, 2, 14, 22). Og den store apostel Paulus viste seg «som Guds tjener ..... i faste» (2. Kor. 6, 5). Når altså annerledes troende undertiden påstår at fastebudet er meningsløst påfunn av Romerkirken, så vet vi no beskjed: det er Jesus Kristus selv som har gitt oss dette bud, vår hl. Kirke har bare gitt budet bestemte, konkrete former. Fastebudet er alt annet enn meningsløst: det hjelper oss å betvinge våre lidenskaper, å frigjøre vår ånd og sone for våre synder.

Men, som sagt: fastebudets bestemmelser m. h. t. maten er riktignok midlertidig opphevet på grunn av krigen, men fastens ånd er vi ikke fritatt for. Og hvordan kan vi i år pleie denne faste, ånden? Jeg kommer med et forslag:

1. å bekjempe våre luner og nykker,
2. trofast å helligholde søndagen.

Ja, for vi må da innrømme at især det siste mangler det atskillig på! «Som din søndag er, skal din dødsdag bli», heter det. Når presten ser, hvordan søndagen for mange katolikker må arte seg, blir han slått med angst og sorg for deres «dødsdag». Hva blir det faktisk av «Herrens dag»? En skisøndag, uten Gud, uten messe, uten bønn. Og med en dødssynd på samvittigheten, kjære venn! For vi skal ikke glemme at søndagsbudet forplikter under dødssynd, med mindre det foreligger a l v o r

Fastemandat for året 1945.

- I. På grunn av de vanskelige forhold som vi no lever i og som gjør det ofte umulig å skaffe den mat vi er vant til å ha, blir i år alle dispensert både fra faste og abstinens. Unntatt er askeonsdag og langfredag, der både faste- og abstinensbudet står ved makt.
- II. Trass i denne dispens må fastetidens ånd likevel holdes levende hos alle. Derfor anmodes alle inntrengende om i fastetiden minst én gang om uken å be den smertefulle rosekrans og én gang om uken å be korsveien i kirken, enten privat eller ved å overvære den offentlige korsveilandakt om fredagen. Likeså skal alle som er i stand til det, i fastetiden legge en almisse, avpasset etter deres økonomiske forhold, i de bøsser som i dette øyemed skal settes opp i alle kirker og offentlige kapeller med påskrift: «Fastealmitter». Disse fastealmitter skal nyttes til beste for våre kirkelige institusjoner. Den som ikke er i stand til å gi en slik almisse, skal be den smertefulle rosekrans på søndagene i fastetiden for Kirkens anliggender.
- III. I de såkalte lukkede tider, d. e. fra og med askeonsdag til og med første påskedag og fra og med første advents-søndag til og med julefesten, må det ikke holdes høytidelige brylluper. I selve faste- og adventstiden skal de troende overhode avholde seg fra dans og andre støyende offentlige forlystelser.
- IV. Tiden til å oppfylle Kirkens bud om påskedag og fra Pasjonssøndag til og med Tre-enighetsfest.

Gitt i Oslo den 25. januar 1945.

† **Jacob Mangers,**
Apostolisk Vikar,
biskop av Selja.

Dette fastemandat skal leses opp i alle kirker og offentlige kapeller søndag Quinquagesima, både i ottemessen og i høgmessen.

lige, tvingende grunner som gjør det umulig å delta i den hl. messe.

Naturligvis kan det hende at slike alvorlige grunner foreligger, så en simpelthen ikke kan komme, så gjerne en enn vilde. Men slike grunner inntreffer sikkert bare unntagelsesvis, vi har ikke lov å ta det for lettvindt i det stykket!

Kjære leser, skal De så ikke for denne fastetiden bringe Frelseren offeret av Deres trofaste søndagshelligholdelse? Måtte Gud velsigne dem og lønne Dem med sin fred!

Filantropi — og strømpestopping!

Den franske karikaturens mester — Honoré Daumier har en bitende krass tegning av en fattig og fillet kone med et utsultet barn på armen, som tiggende rekker sin tomme hånd til en misfornøyd utseende og velkledd borger. Teksten er en eneste iskald flengende replikk: «Dessverre, jeg gir bare til velgjørenhetsforeningen!» No er en slik bitterhet sjelden på sin plass i vår sosiale tidsalder, og enno mindre under inntrykket av det spesielle krigsphenomen som her hjemme med et usedvanlig grimt ord heter «samkjensle». Og allikevel er der i oss alle en viss spenning mellom teori og praksis. Teorien kler seg i fine og fengende ord som filantropi og apostolat, og kan narre en til dumme drømmer, hvor en selv spiller hovedrollen kledd i nett og nystrøken sykepleierskedrakt lindrende intet mindre enn hele menneskehetens nød og lidelse, eller som en dekorativ og heroisk St. Vincent av Paul nr. 2 blant stakkars spedalske og sårede.

Praksisen er selvsagt for oss 99.9 % hverdagen, de nærmeste kravene der vi ifølge poeten Bjørnsons prosaiske formaning skal «kaste av hva vi evner» selv når vårt spesielle apostolat, vår spesielle «filantropi» er noe så hverdagslig som til eks. — strømpestopping.

Og her er vi ifølge all publikumpsykologi ved det spesielle punkt hvor vår leser spør seg selv hvor i all verden vi vil hen, og vi så på vår side kan få anledning til å peke på vår sympatiske nabo — den katolske menighetspleiens kontor. De fleste har forlenget erfart hvilken praktisk og velgjørende institusjon det er, og har vel derfor intet annet enn velvilje og samfunnsånd tilovers når Menighetspleien etterlyser de av menighetens damer som — filantropi eller ikke filantropi! — kunde finne tid og anledning til å hjelpe menighetens mannlige hybelboere med strømpestopping, — eventuelt mot rimelig godtgjørelse. Henvender en seg en dag (unntatt onsdag) mellom 10 og 12, blir en mottatt med glede.

Pierre.

Her hjemme —

Oslo. St. Olavslaget avholdt den 4. februar sin årlige generalforsamling under ledelse av formannen, herr Erling Mikkelsen. H. H. biskopen hadde i direktøren, sokneprest dr. Sunds fravær inntatt dennes plass. Formannen refererte lagets årsberetning, som gav tilbakeblikk på et i mange henseender vanskelig arbeidsår. Stort sett har laget måttet hjelpe seg med foredragsholdere fra vår egen begrensede krets, flere forsøk på å skape underholdnings- og teateraftener for medlemmene var strandet tross iherdig arbeid, likesom det med den herskende varemangel har vært umulig å avholde den tradisjonelle basar. Det har heller ikke gjort lagets virksomhet nettopp lettere at oppvarmingsspørsmålet har vært så vidt prekært siste arbeidsår. Men til gjengjeld er de tiltak som er blitt satt ut i livet blitt møtt med interesse og velvilje. I årets løp har pater Boers O.F.M. holdt

et foredrag om «Den hellige Frans' spiritualitet» pater Lutz O.P. om Blaise Pascal, ilkesom der har vært arrangert en litterær kabaret og en musikkafte med sangerinnen Ethne Simensen og pianistene Thoralf Norheim og Wolfgang Olafsen. Hertil kommer lagets juletreffester. Medlemstallet var ved årets utløp uforandret. Styret har i det utløpende år bestått av: hr. Erling Mikkelsen, formann, hr. Georg How, viseformann, hr. Karl Abry, kasserer, frk. Martha Østensvig, sekretær, samt fru Kristensen og frk. Palmer uten særlige verv. Dernest framla kassereren Karl Abry regnskapet som ikke gav anledning til noen bemerkninger fra forsamlingens side. Man skred no til formannsvalg. Hr. Mikkelsen bad seg fritatt for gjenvalg, og opplyste at styret hadde foreslått arkitekt Georg How og lektor Charles Joys som kandidater til valget. Dette gav til resultat at lektor Joys ble valgt til lagets nye formann. Av det gamle styre hadde frk. Martha Østensvig og fru Kristensen frabedt seg gjenvalg. Nytt styre ble: hr. Georg How, hr. Karl Abry, frk. Siggerud, frk. Andresen og hr. Th. Johnsen, med frk. Anker og fru Sinding som suppleanter.

Etter valgene grep Hs. Høgærv. ordet og rettet en varm takk til det avgående styre, i særdeleshet til hr. Mikkelsen som på en sjelden dyktig måte har ledet laget gjennom en meget vanskelig og tung tid. I ham hadde laget kunnet glede seg over en leder som høynet nivået og fullt forstod og mestret sitt verv. Takk og honnor tilkom også de styremedlemmer som no etter trofast og godt arbeid for lagets framgang trakk seg tilbake og overlot sine poster til nye krefter. Hr. Mikkelsen takket styre og medlemmer for den tid han hadde vært formann og for det gode samarbeid han hadde kunnet glede seg over, og sluttelig grep den nyvalgte formann Charles Joys ordet og takket for den tillit forsamlingen hadde vist ham ved å velge ham til et verv han i det lengste hadde unndratt seg. Med den dyktige viseformanns hjelp og den avgatte formanns råd gikk han tillitsfull til sitt verv.

Etter generalforsamlingen var det selskapeleg samvær og te-servering.

Grimon.

Drammen. St. Josephssøstrene har nylig mistet et av sine gamle, trofaste medlemmer i søster Clara som døde torsdag 25. januar, i en alder av 73 år. Søster Clara var et av de mennesker hvis hele klosterliv konsentrerte seg omkring ordene «be og arbeid», et slitsomt arbeid, først på kjøkkenet, siden i vaskeriet, inntil Gud førte henne inn på lidelsens korsveg, hvor hun fulgte Frelserens fotspor med en stadig stigende hengivenhet.

Sørgegudstjenesten tirsdag 30. januar, som ble forrettet av soknepresten, assistert av pater Leo fra Sylling og pater Bzdyl fra Hønefoss, hadde samlet mange deltakere. St. Fransiskussøstrene var representert ved moder Maria og søster Justine fra Sylling. Etter requiemmessens fant begravelsen sted på Bragernes kirkegård.

Hun hvile i fred!

Ela.

Stabekk. St. Olavslaget avholdt generalforsamling 28. jan. Årsberetning og regnskap ble opplest og godtatt. Hele det gamle styret som har bestått av formann, disponent Markusen, kasserer, fru trafikkinsp. Jørgensen, sekretær, frk. Synnøve Berg ble gjenvalgt. Formannen takket for tilliten og rettet en hjertelig takk til soknepresten og de øvrige styremedlemmer for godt samarbeid, likeledes til medlemmene for utvist interesse og trofast frammete til møtene. Etter sokneprestens forslag ble det bestemt at møtene foreløbig holdes om søndagen etter høymessen — p. g. a. mørklegging, ev. flyalarm osv. Frammøtet til generalforsamlingen var meget godt.

Medlem.

Redaktør: E. Dithmer-Vanberg.

Thronsen & Co. Boktrykkeri, Bernh. Getz gt. 3 - Oslo